

Common cow-wheat / Glinlogai

Prif amcan Ymddiriedolaeth Natur De a Goglewin Cymru fu ailsythu'r gwath rheoli traddodiadol tra'n gwylio ac yn cofnodi'r bywyd gwylt yma. Mae llenyrc'h, llwybrau troed a manau cilr wedi'u hagor. Mae'r gwath o docio'r derw wedi aildechrau (tori coed o'r un bonyrn yn rheolaidd). Mae rhyw faint o'r coed sydd wedi'u torri wedi'u symud o'r Goedwig ar gyfer eu defnyddio i ymarfer crefftau coed ac mae'r gweddill gyda'r ol ar lawr y goedwig yn cael eu defnyddio gan greaduriaid y goedwig fel cartref pydredig.

Coedwig Pengelli heddiw...

Rhwyng 1914 a 1930, cafodd y coed i gyd eu torri fwy neu lai i greu prifau pell, a'u trosglwyddo oddi yma gan ddefnyddio trwmiau. Mae'r trac i'w weld o hyd yma mewn manau. Am droshanner canrif, ni wnaed dim i'r goedwig wrth i'r coed ailidfyu o'u bonion i ffurfio coetri trwchus, heb lawr ddim golau'n cyrraedd llawr y goedwig. Yn ystod y cyfnod hwn, bu gwartheg yn porri llawr, gan atal planhigion a choed ifanc rhag eginu.

Mae'r ardal wedi'i gorchuddio â choed ers yr Oes Ia diwethat yng Ngoglewin Cymru. Yma mae llawer o blanhigion ac antifeiliaid yn ffynnu, rha sydd bellach yn brin yng nghefn gwlad. Mae'n cynnwys y pathew, yr ystum barbastel a'r gwamwyn neu'r haf cewch wledd o flodau'r goedwig. Iach fach yr haf brith arianesog. Wrth alw yn ystod y Hanes nodedig...

Beth sydd mor arbennig am Goedwig Pengelli? Mae'r ardal wedi'i gorchuddio â choed ers yr Oes Ia diwethat yng Ngoglewin Cymru. Yma mae llawer o blanhigion ac antifeiliaid yn ffynnu, rha sydd bellach yn brin yng nghefn gwlad. Mae'n cynnwys y pathew, yr ystum barbastel a'r gwamwyn neu'r haf cewch wledd o flodau'r goedwig. Iach fach yr haf brith arianesog. Wrth alw yn ystod y Hanes nodedig...

Dormouse / Pathew

During this period cattle grazed the forest restricting regeneration of plants and tree seedlings.

Between 1914 and 1930 virtually all the trees were felled to make pit props and extracted along a tramline, part of which is still visible. Over half a century the forest remained untouched as the trees re-grew from their stumps to form a dense woodland with little light reaching the forest floor.

Old charcoal hearth / Hen aelwyd siarcol

During the 16th Century the forest extended for more than 200 acres and was owned by the Elizabethan Historian of Pembrokeshire, George Owen. For centuries the forest has been of great importance to the local economy. Oak was felled for charcoal burning and the bark used for leather tanning. Hazel and ash were cut for hurdle, tool handles and firewood. Alder was used to make clogs. These woodland management activities created sheltered, well-lit open spaces or "glades" where trees had been felled, allowing plants and animals to flourish. One can still find evidence of these activities, such as the ancient pathways used by woodland workers, the charcoal hearths of Pant-Teg Wood and many of the trees themselves, regrown from coppicing activity long ago. Some of the giant stools are now hundreds of years old.

A remarkable history...

This area has been tree-covered since the last Ice Age and is now the largest remaining ancient oak woodland in west Wales. The elusive dormouse, a small mammal scarce in Britain thrives here. A wide range of woodland birds including pied flycatchers and wood warblers occur. The rare barbastelle bat also roosts here. There are many rare insects that live in the trees and dead litter on the forest floor. A spring or summer visit is rewarded with an outstanding display of woodland flowers including scarce plants such as adders-tongue fern and bastard balm.

Why is Pengelli Forest so special?

Pengelli Forest National Nature Reserve extends for 65 hectares. It is owned and managed by the Wildlife Trust of South and West Wales. The reserve is notified as an SSSI and is part of the North Pembrokeshire Woodlands SAC.

Directions to Pengelli - Entrance to Pengelli Forest is by means of gates opening on to an unclassified road at SN123395. There is limited roadside parking by the gate. Turn up the lane by the post box in Eglwyswrw, then left at each of the next two T-junctions. Watch out for the reserve entrance on the left as you drop down the hill.

Buses - Bus number 412 Cardigan to Haverfordwest via Fishguard passes through Felindre Farchog (2.5k m from reserve), Castell Henllys (1.5km) and Eglwyswrw (2.5km).

Access notes - A series of trails take you through the reserve. There are easy walks near the entrance but no wheelchair access. Elsewhere the paths can be steep and muddy. Please keep to the waymarked paths and do not remove any plants, wildlife or timber from the forest.

WARNING! Do not enter the forest during high winds.

Mae Gwarchodfa Natur Genedlaethol Coedwig Pengelli yn 65 hectar o faint. Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt De a Goglewin Cymru sydd yn berchen arni ac yn ei rheoli. Mae'r warchodfa'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig ac yn rhan o Ardal Cadwraeth Arbennig Coetiroedd Gogledd Sir Benfro.

Cyfarwyddiadau i Bengelli - Gallwch gyrraedd Coedwig Pengelli drwy gatiâu sy'n agor at heol annosbarthedig yn SN123395. Mae'r lle i barcio ar yr heol ger y gatiâu'n gyfyng.

Trowch tua'r lôn gerllaw'r siop yn Eglwyswrw, ac yna i'r chwith wrth y ddwy gyffordd-T nesaf. Mae mynedfa'r warchodfa ar y chwith wrth i chi gerdded lawr y rhiw.

Bysiau - Bws rhif 412 o Aberteifi i Hwlfordd drwy Abergwaun, gan fynd drwy Felindre Farchog sydd tua 2.5 km o'r warchodfa.

Cerdded o gwmpas - Bydd cyfres o lwybrau'n mynd achi drwy'r warchodfa. Mae teithiau cerdded hawdd ger y fynedfa ond nid ydynt yn addas ar gyfer cadeiriau olwyn. Gall y llwybrau eraill fod yn go serth ac yn fwdlyd. Cadwch at y llwybrau sydd wedi'u nodi, a pheddiwch a thynnu planhigion, bywyd gwylt na choed o'r goedwig.

RHYBUDD! Peidiwch amyd i'r goedwig pan fydd hi'n wyntog iawn.

www.welshwildlife.org

The Wildlife Trust of South and West Wales works to conserve all forms of wildlife. We manage nearly 100 nature reserves comprising woodlands, meadows, moors, marshes, and islands such as Skomer. We campaign on your behalf against damaging development, provide advice on your land management needs and help people of all ages to understand and enjoy our wildlife.

You can help Volunteers are essential to the Trust. Whatever your interest and ability, your spare time is valuable to us.

Members are vital in supporting our work. Your contribution makes the Trust even more effective and every member strengthens the voice of the Trust. Join today if you want to help save local wildlife.

For more details of volunteering or joining as a member, call your nearest office;

Tondu, Bridgend 01656 724100
Cilgerran, Cardigan 01239 621600
Or email: info@welshwildlife.org

Mae Ymddiriedolaeth Natur De a Goglewin Cymru yn gweithio i warchod pob math o fywyd gwylt. Rydym yn rheoli bron i 100 o warchodfeydd natur sy'n cynnwys coetiroedd, dolydd, rhosydd, corydd ac ynysoedd fel Sgomer. Rydym yn ymgyrchu ar eich rhan yn erbyn datblygiadau niweidiol, yn darparu cyngor ynghylch eich anghenion rheoli tir ac yn helpu pobl o bob oed i ddeall a mwynhau ein bywyd gwylt.

Gallwch chi helpu mae gwirfoddolwyr yn hanfodol i'r Ymddiriedolaeth. Waeth beth yw eich diddordeb a'ch gallu, mae eich amser sbar yn werthfawr i ni.

Mae aelodau'n hanfodol i gefnogi ein gwaith. Mae eich cyfraniad chi yn gwneud yr Ymddiriedolaeth yn fwy effeithiol fyth ac mae pob aelod yn cryfhau llais yr Ymddiriedolaeth. Ymunwch a ni heddiw os am helpu i achub bywyd gwylt lleol.

Am fanylion pellach am wirfoddoli neu am ymuno fel aelod, ffoniwch eich swyddfa agosaf;

Tondu, Pen-y-bont ar Ogwr 01656 724100
Cilgerran, Aberteifi 01239 621600
Neu e-bost: info@welshwildlife.org

This is a nature reserve.
PLEASE KEEP DOGS ON LEADS AT ALL TIMES.

Mae hyn yn warchodfa natur.
OS GWELWCH YN DDA CADW CŴN AR DENNYN BOB AMSER.

The Wildlife Trust
South and West Wales / De a Goglewin Cymru

PENGELLI FOREST

Pembrokeshire

Gwarchod Natur ar gyfer y Dyfodol
Protecting Wildlife for the Future

Paths and walks in Pengelli Llwybrau a theithiau cerdded ym Mhengelli

The paths in Pengelli are way-marked in five colours.

There are 4 circular walks- yellow, red, green and blue. Paths marked in brown are alternative routes or shortcuts.

To help you find your way around, way-marker posts with coloured discs are located at path junctions.

The Pant-teg walk is short and easy, but elsewhere paths can be steep and muddy.

● **Pant-teg walk** – is a short route taking about 20 minutes (1.2 km) on the upper slopes of Pant-teg Wood, the drier part of Pengelli Forest. The black dor beetle can often be seen crossing the paths in summer searching for dung in which it will lay its eggs. This walk is a delight during spring and summer as bluebells and wood anemones give way to yellow flowered cow wheat. Heather and bilberry can also be found beneath the dense oak canopy.

● **The Leat walk** – takes about 30 minutes (1.3km). The path passes through a steep sided valley alongside a stream. After forking, the Leat walk takes you across two bridges over streams and along the Leat path. An old leat which once carried water to a corn mill at Pant-teg farm can still be seen. The wooded slopes are favoured by birds such as the great spotted woodpeckers and blackcaps.

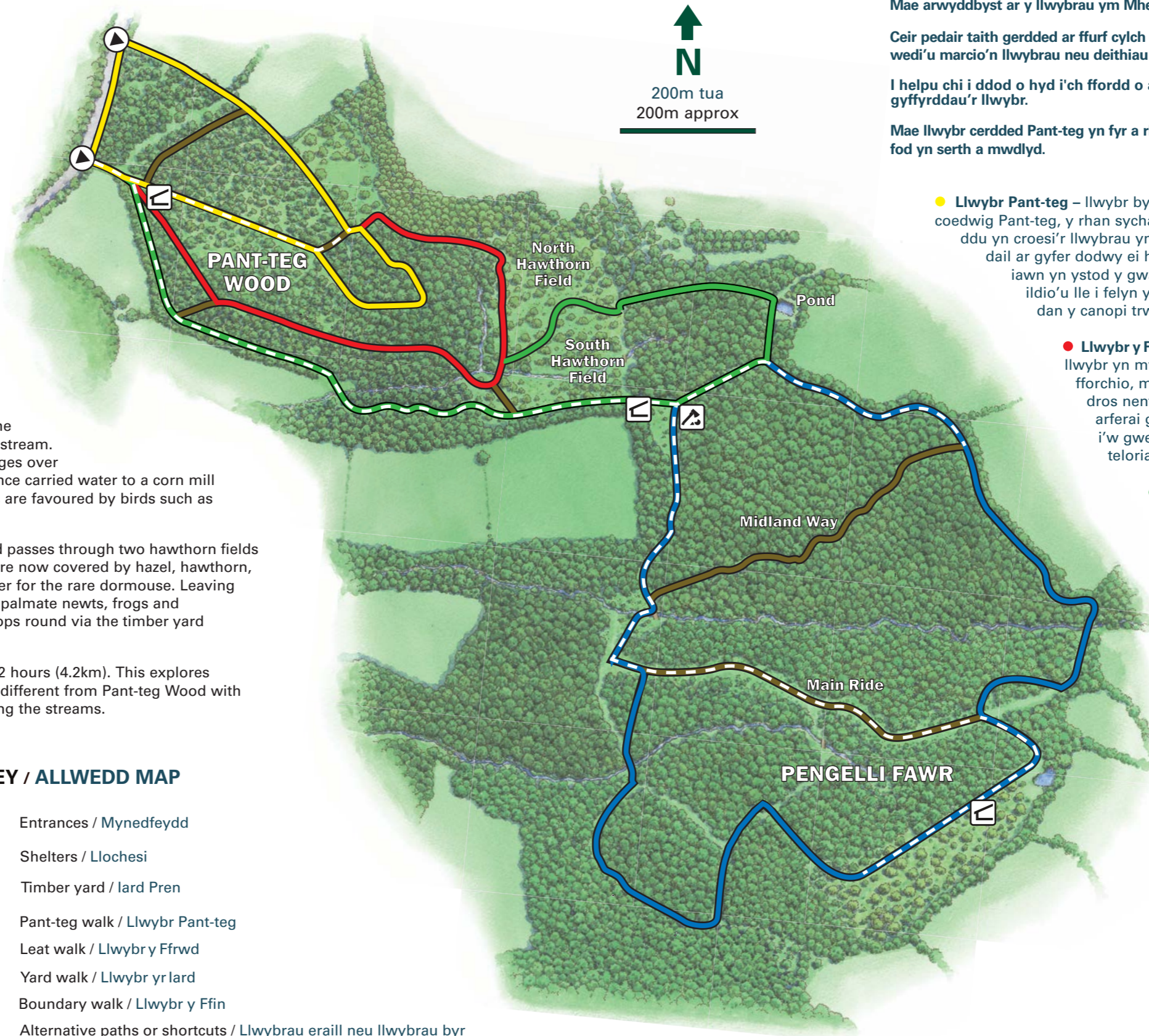
● **The Yard walk** - takes about 45 minutes (2.3km) and passes through two hawthorn fields where potatoes and hay were once harvested. They are now covered by hazel, hawthorn, honeysuckle and bramble, all providing food and cover for the rare dormouse. Leaving north hawthorn field, the path leads to a pond where palmate newts, frogs and dragonflies can be seen in summer. The walk then loops round via the timber yard to join the main track back to the entrance.

● **The Boundary walk** – is longer and takes about 1 1/2 hours (4.2km). This explores Pengelli Fawr, a part of Pengelli Forest which is quite different from Pant-teg Wood with stands of oak, ash and birch woodland with alder along the streams.

There are attractive short cuts via Midland Way and the Main Ride. Midland Way is where the tree Midland hawthorn grows. This is the only known location in Pembrokeshire. The Main Ride follows a wide clearing or ride through the forest. Coppicing of hazel and ash either side of the path provides sheltered open ground where violets and wild strawberries grow. The beautiful silver washed fritillary can be seen here on sunny days in July feeding on the bramble.

MAP KEY / ALLWEDD MAP

	Entrances / Mynedfeydd
	Shelters / Llochesi
	Timber yard / Iard Pren
	Pant-teg walk / Llwybr Pant-teg
	Leat walk / Llwybr y Ffrwd
	Yard walk / Llwybr yr Iard
	Boundary walk / Llwybr y Ffin
	Alternative paths or shortcuts / Llwybrau eraill neu llwybrau byr
	Vehicle track / Trac cerbyd

Mae arwyddbyst ar y llwybrau ym Mhengelli mewn pump lliw.

Ceir pedair taith gerdded ar ffurf cylch – melyn, coch, gwyrdd a glas. Mae'r llwybrau wedi'u marcio'n llwybrau neu deithiau byrrach.

I helpu chi i ddod o hyd i'ch ffordd o amgylch, mae yna postion efo disgiau lliw ar gyffyrddau'r llwybr.

Mae llwybr cerdded Pant-teg yn fyr a rhywdd, ond gall y llwybrau mewn manau eraill fod yn serth a mwdlyd.

● **Llwybr Pant-teg** – llwybr byr yn cymryd ryw 20 munud (1.2 km) ar lethrau uchaf coedwig Pant-teg, y rhan sychaf o Goedwig Pengelli. Gellir gweld y chwilen dor ddu yn croesi'r llwybrau yn y fan hon yn aml yn ystod yr haf, yn chwilio am dail ar gyfer dodwy ei hwyau ynddo. Mae'r llwybr hwn yn un pleserus iawn yn ystod y gwanwyn a'r haf wrth i glychau'r gog a blodau'r gwynt ildio'u lle i felyn y biwlith melyn. Gellir cael hyd i rug a llus hefyd, dan y canopi trwchus o dderw.

● **Llwybr y Ffrwd** – yn cymryd ryw hanner awr (1.3km). Mae'r llwybr yn mynd drwy ddyffryn serth ar hyd ymyl nant. Wedi fforchio, mae Llwybr y Ffrwd yn eich arwain dros ddwy bont dros nentydd ac ar hyd Llwybr y Ffrwd. Mae hen ffrwd, a arferai gario dŵr i felin yd yn fferm Pant-teg ar un adeg, i'w gweld o hyd. Mae adar fel y gnoCELL fraith fwyaf a'r teloriaid penddu wrth eu boddau gyda'r llethrau coedwig.

● **Llwybr yr Iard** – yn cymryd ryw dri chwarter awr (2.3km) ac yn mynd drwy ddau gae o ddrain gwynion lle'r arferid cynaeafu tatws a gwair. Bellach, maent wedi'u gorchuddio gan gyll, drain gwynion, gwyddfida drain, i gyd yn darparu bwyd a chysgod i'r pathew prin. Gan adael y cae drain gwynion gogleddol, mae'r llwybr yn arwain i'r pwll gogleddol lle mae medfyll palfaidd, llyffantod a gweision y neidr i'w gweld yn yr haf. Mae'r llwybr wedyn yn dolenni heibio'r iard pren i ymuno â'r brif drac yn ôl i'r fynedfa.

● **Mae Llwybr y Ffin** – yn hirach ac yn cymryd ryw awr a hanner (4.2km) i'w gerdded. Mae hwn yn cynnwys Pengelli Fawr, rhan o Goedwig Pengelli sy'n eithaf gwahanol i Goed Pant-teg gyda choetir o ynn, derw a bedw, a gwerni ar hyd y nentydd.

Ceir llwybrau byrrach atyniadol yn Midland Way a'r Prif Lannerch. Mae Midland Way yn cynnwys drain gwynion y Canolbarth. Dyma'r unig leoliad yn Sir Benfro ble mae'r rhain yn tyfu. Yn y Prif Lannerch, ceir darn clir mawr yng nghanol y goedwig. Wedi tocio'r coed cyll ac ynn y naill ochr i'r llwybr, cafwyd tir agored cysgodol i fioledau a mefus gwyllt dyfu. Gellir gweld y fritheg arian yma ar ddyddiau heulog yn ystod mis Gorffennaf, yn bwydo ar y drain.